

Latvijas Universitātes rektors profesors Mārcis Auziņš

(11.01.1956 -)

Profesors Mārcis Auziņš - ievērojams latviešu fiziķis, zinātnieks, kura devums zinātnē tiek augsti vērtēts ne tikai Latvijā, bet arī pasaulē, Latvijas Zinātņu akadēmijas īstenais loceklis, Eiropas Fizikas biedrības, Amerikas Fizikas biedrības, Apvienotās Karalistes Fizikas institūta biedrs. No 2007. līdz 2015. gadam viņš bija Latvijas Universitātes rektors.

Savās lekcijās viņš spēj aizraut gan studentus fiziķus, gan zinātnē neiesvaidītu auditoriju. M. Auziņš uzskata, ka nodarboties ar fiziku ir tikpat romantiski, kā radīt mākslu: *“Kad pie manis atnāk kāda jauna ideja, izjūtu radīšanas, jaunatklāsmes prieku, līdzīgu tam, kādu pazīst rakstnieki, gleznotāji, mūziķi”*.

M. Auziņu iedvesmo Mocarta *“Rekviēms”* un labas grāmatas, viņa lepnums - studenti. Profesors ļoti cer, ka viņa lekcijas uzrunā jauniešus studēt un izprast fiziku, fundamentālāko no zinātnēm. Viņš uzskata, ka būt par mācībspēku ir privilēģija, kas ļauj izjust gandarījumu un lepnumu par saviem studentiem, kas dzīvē daudz sasnieguši.

Studentu mīļākais pasniedzējs. Zināms cilvēks, spēcīga personība. Fiziķis ar lirisku dvēseli. Romantiķis un ideālists. Par to liecina M. Auziņa esejas.

Mārcis Auziņš dzimis 1956. gada 11. janvārī Rīgā. 2011. gada žurnālā *“Klubs”* publicēts M. Auziņa raksts *“Tad uz veco vietu ...”*. Tajā ar īpašu mīlestību viņš stāsta par bērnības gadiem, bērnības draugiem un kaimiņiem, saviem vecākiem un māju Maiznīcas ielā, kur viņš dzīvoja.

M. Auziņš mācījies Rīgas 49. vidusskolā ar pastiprinātu ķīmijas novirzienu. Skolā M. Auziņam ļoti patika dabas zinātņu priekšmeti, vienmēr padēvēs fizika. Tie gadi M. Auziņam atmiņā palikuši kā skaists laiks. Pēc vidusskolas beigšanas no 1974. līdz 1979. gadam studējis fiziku Latvijas Universitātes (LU) Fizikas un matemātikas fakultātē. M. Auziņam studiju gados LU bija ļoti izteikta sabiedriskā un radošā dzīve. Studenti brauca uz celtnieku vienībām, dziedāja, dejoja, spēlēja teātri. Ļoti populāri bija dažādi tūrisma pasākumi.

1973. gadā M. Auziņš sāka strādāt LU par Ķīmijas fakultātes laborantu. Savu karjeru viņš sāka no zemākā pakāpiena. Tas nozīmē, ka viņam *“Alma mater”* ir pazīstama gan kā studentam, pēc tam kā darbiniekam, visbeidzot – kā rektoram un zinātniekam. Jau 1979. gadā, uzreiz pēc universitātes absolvēšanas, sākas pasniedzēja darbs. No 1994. gada līdz šim brīdim M. Auziņš ir LU Fizikas un matemātikas fakultātes Eksperimentālās fizikas katedras vadītājs. 1995. gadā M. Auziņš iegūst LU habilitētā fizikas doktora grādu, 1997. gadā – kļūst par LU profesoru, bet 1998. gadā - par Latvijas Zinātņu Akadēmijas (LZA) īsteno locekli. No 1998. līdz 2003. gadam viņš ir LU Fizikas un matemātikas fakultātes Atomfizikas un spektroskopijas institūta direktors. Ar M. Auziņa ierosmi un aktīvu darbību 2005. gadā LU Fizikas un matemātikas fakultātē tiek atklāts Lāzeru centrs, kuram ir vislielākie lāzeru resursi Latvijā.

Akadēmiķis veic lielu darbu zinātnisko/akadēmisko un koleģiālo institūciju vadībā un darbībā: LU Fizikas profesoru padomes priekšsēdētājs, Latvijas Zinātņu padomes loceklis, LZA Senāta loceklis, LU Senāta loceklis, Fizikas, astronomijas un mehānikas doktora studiju programmas direktors, Promocijas padomes loceklis, Latvijas Republikas Stratēģiskās analīzes komisijas loceklis, Fizikas biedrības izpildkomitejas loceklis, Amerikas Fizikas biedrības un Apvienotās Karalistes Fizikas institūta biedrs, zinātniskā žurnāla “*Central European Journal of Physics*” redaktors.

Profesors M. Auziņš ir LZA 2010. gada Lielās medaļas laureāts. LZA Lielā medaļa (kopš 1992.gada) ir augstākais apbalvojums, ko akadēmija ik gadu piešķir diviem zinātniekiem (Latvijas un ārvalstu) par izcilēm radošiem sasniegumiem. Šī balva zinātnieku vidē tiek īpaši augstu vērtēta. LZA Senāts nolēma piešķirt LZA Lielo medaļu akadēmiķim M. Auziņam par izcilu ieguldījumu koherento procesu izpētē atomu un molekulu fizikā.

2015. gadā starp izcilākiem zinātniskiem sasniegumiem ar diplomu ir apbalvots profesora M. Auziņa, profesora R. Ferbera, Dr. F. Gahbauera, Mg. A. Bērziņa un Dr. A. Mozera pētījums “*Magneto-optisko rezonanšu izmantošana vāju magnētisko lauku mērīšanai*”.

Sasniegumi Latvijā paver ceļu uz sadarbību ar izcilēm fizikāliem pasaules universitātēs. M. Auziņš stažējies augstskolās ārpus Latvijas: pusgadu strādājis Pekinas Universitātē Ķīnā, gadu Bīlefeldes Universitātē Vācijā, bijis Karaliskās biedrības viesprofesors Saseksas universitātē Anglijā, kā arī Millera viesprofesors Kalifornijas universitātē Bērklījā Amerikas Savienotajās valstīs.

Kopā ar profesoru Ruvinu Ferberu un kolēģiem no Kalifornijas universitātes Bērklījā M. Auziņš publicējis divas monogrāfijas – pirmo “*Optical polarization of molecules*” 1995. gadā izdeva Kembridžas Universitātes izdevniecībā, atkārtotu izdevumu šī monogrāfija piedzīvoja 2005. gadā, savukārt otra monogrāfija “*Optically polarized atoms: understanding light-atoms interactions*” dienasgaismu ieraudzīja 2010. gadā Oksfordas universitātes izdevniecībā. Viņš ir vairāk nekā 100 zinātnisko publikāciju autors recenzējamās starptautiskos žurnālos un referējis vairāk nekā 140 konferencēs. Viņa darbu skaitā ir vairāki populārzinātniski un publicistiski raksti.

2007. gadā M. Auziņš tika ievēlēts par LU rektoru, 2011. gadā šajā amatā viņš tika ievēlēts atkārtoti. Profesors savulaik atzinis, ka par rektoru kļuvis īpaši netiecoties uz šo amatu, bet rektora pienākumus pildīja ar azartu, ar sajūtu, ka var “*izdarīt jēdzīgas lietas*”.

Atskatoties uz divu darbības termiņu laikā paveikto, M. Auziņš secinājis, ka astoņu gadu laikā sasniegts daudz, proti, LU parādījās starptautiskajos augstskolu reitingos. M. Auziņš ir gandarīts par to, ka LU ir vienīgā augstskola valstī, kas spējusi ierindoties pasaules labāko universitāšu vidū: “*Domāju, ka esam pārlicināti, ka LU ir viena no Latvijas pamatvērtībām, katrs no rektoriem saprot, ka tas ir posms universitātes, viņa un valsts dzīvē un ka katra uzdevums ir sniegt savu ieguldījumu attīstībā*”. Bet vislielākais sasniegums - Akadēmiskais centrs Torņakalnā. Tas ir nozīmīgs solis universitātes attīstībā.

M. Auziņš atzina, ka būt universitātes rektora amatā bijis gods, kas dod lielu gandarījumu un spēku darboties Latvijas zinātnē. 2014. gada 18. decembrī svinīgā ceremonijā LZA M. Auziņam tika pasniegta ikgadējā Cicerona balva. LU rektors M. Auziņš tika apbalvots par ilggadēju radošu un daudzpusīgi izvērstu darbību vadošās Latvijas augstskolas priekšgalā, tostarp par jaunā Dabaszinātņu centra un citu LU izglītības un zinātnes institūciju attīstīšanu, kā arī par “*zinātnes augstskolas*” idejas virzību.

Literatūras un avotu saraksts:

1. Auziņš, Mārcis. Rīdzinieka pavasaris : [par gadalaiku uztveri] / Mārcis Auziņš // Klubs. - ISSN 1407-1649. - Nr.4 (2012), 28.- [29].lpp. : ģīm.
2. Auziņš, Mārcis. Nevēlētos redzēt rektora amatā savu kopiju-- : [saruna ar Latvijas Universitātes rektoru, Latvijas Valsts prezidenta amata kandidātu : sakarā ar jauna rektora vēlēšanām 4.jūn.] / Mārcis Auziņš ; pierakst. Iveta Mediņa // Neatkarīgā Rīta Avīze Latvijai. - ISSN 1407-3463. - Nr.66 (2015, 8.apr.), 6.-7.lpp. : ģīm.
3. Ferbers Ruvims. Mārcis Auziņš - fiziķis, pasniedzējs: prezentācija par M. Auziņu. Npublicēts materiāls.
4. Ieraudzīt kopainu : [par bērnību, izglītību, skolotājiem un zinātnisko atklāsmi : stāsta fiziķis, Latvijas Universitātes rektors, prof.] / Mārcis Auziņš ; pierakst. Vija Beinerte. // Mājas Viesis. - ISSN 1691-0931. - Nr.11 (2014, 6./19.jūn.), 32.-35.lpp. : ģīm. ; Nr.12 (2014, 20.jūn./3.jūl.), [26.-29.]lpp. - ar nos.: Dalīties priekā.
5. LU jauns rektors; Auziņš gandarīts par 8 gadu laikā sasniegto: [tiešsaiste] : [intervija ar M. Auziņu]. TVNET. Pieejams: http://www.tvnet.lv/zinas/latvija/562854-lu_jauns_rektors_auzins_gandarits_par_8_gadu_laika_sasniegto
6. Rektors ar dzimtas akmeni kabinetā : [saruna ar jaunieievēlēto Latvijas Universitātes rektoru] / Mārcis Auziņš ; pierakst. Iveta Mediņa, Jānis Āboltiņš ; ar bij. Latvijas Universitātes rektoru Jura Zaķa, Ivara Lāča un Latvijas universitātes Stud. padomes priekšsēd. Vitas Dukas koment. // Rīgas Balss. - Nr.21 (2007, 24.maijs), 14.- 17.lpp. : ģīm.
7. Tad uz veco vietu ... / Mārcis Auziņš // Klubs. - Nr.8, (2011 augusts), 18.-19.lpp.